

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. II. De subjecto, cui datur præceptum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

erat ex circumstantia finis, *Suarez. lib. 3. c. 5.*

IV. Quando materia est gravis, potest superior præcipere sub culpa tantum levi: quia sicut potest nullo modo obligare, non præcipiendo; ita etiam potest obligare sub veniali tantum. Ita *Suar. Less. l. c. contra Vasq.*

V. Potissima signa, ex quibus colligi possit, an lex obliget sub gravi culpa, sunt hæc: I. Si materia sit gravis, & non constet in contrarium de voluntate præcipientis. Unde *Cajet. in sum. ver. Cler. docet*, Clericos tantum peccare venialiter, dum contra præcepta Juris positivi, aves & canes sequuntur ad venandum. II. Si verba magnam vim habent, ut, jubemus, interdicimus, in virtute S. obedientiæ, vel vi voti, aut juramenti, vel graviter mandamus, &c. III. Si poena magna adjiciatur, ut excommunicationis, depositionis, maledictionis æternæ, exilii perpetui, mortis, &c. IV. Si ita fert usus & consuetudo, interperitos & timoratos: quia consuetudo est optima legum interpretis, ut patet in lege jejunii Ecclesiastici, & abstinentiæ à carnibus, item communionis annuæ, quas graviter obligare probat *hic Tolet. Lay. c. 14. n. 4. Bonac. p. 7. §. 4.*

CAPUT II.

De subjecto, cui datur Præceptum.

DUBIUM I.

Qua persona præceptis obligentur.

Resp. Soli subditi ratione utentes obligantur, ita ut eorum transgressione peccent. Quod

Quod addo, propter ebrios, & ad tempus amentes, qui etsi verè iis obligentur, eorum tamen violatione non peccant, defectu advertentiæ rationis, & consensus. Pars prior est communis, & certa. *Fil. tr. 21. cap. 11. qu. 10. Bonac. p. 6. & c. Lay. l. 1. tr. 4. cap. 10.* Posterior est eorundem. Cujus ratio est, tum, quia præceptum cum sit directivum, supponit usum rationis: tum, quia obedientia tantum est eorum, qui ratione & voluntate utuntur: Neque aliàs transgressio ad culpam imputari posset. *Vnde resolves hos Casus.*

I. Legislatores non tenentur suis legibus, ut sic, quoad vim coactivam, & pœnam, sive directè: indirectè tamen, & quoad vim directivam, & ex æquitate quadam, tenentur se tanquam caput, membris conformare. Ita *S. Tho. q. 96. a. 5. ad 3. Syl. Suar. Bon. Laym. l. 1. t. 4. c. 9.* contra *Az.* Tenentur etiam in contractibus, cum reliquis pari conditione uti *vid. Fill. t. 21. cap. 5.*

II. Infideles non baptizati, etiam catechumeni, non obligantur præceptis Ecclesiæ: obligantur tamen hæretici, & alii, qui per Baptismum Ecclesiæ semel sunt subjecti.

III. Etsi pueri ratione utentes, legibus iis Ecclesiæ, quarum materia eorum ætati est conveniens, v. g. confessionis annuæ, secundum *Navar. Henric. & Azor.* item abstinentiæ à carnibus, auditionis sacri, secundum *Sanch. & c.* obligentur, quoad culpam; non tamen quoad pœnas ordinarias, nisi sint puberes, quales sunt masculi anno decimo quarto, puellæ duodecimo, absoluto. Ita *Sotus, Vasq. de pœn. q. 90. a. 2. Salv. Censura.*

IV. In-

IV. Infantibus non baptizatis, & perpetuò amentibus licitè dantur carnes diebus veneris, & imponuntur opera servilia festis; non tamen ebriis, cum legi maneant subjecti; uti nec licitè irritantur amentes ad blasphemandum, lædendum, &c. eò quòd talis actio tribueretur principali agenti, qui alterius opera uteretur, quasi instrumento, v. *Lay. l. 1. r. 4. c. 10. Bonap. 6. c. San. 1. Mor. c. 12.*

V. Clerici, cum jure divino sint exempti de potestate civili, ut docet *Bell. l. 1. d. Cleric. c. 28.* non tenentur legib. civilibus directè, & quoad vim coactivam. Unde nec à Principe Seculari puniri possunt. Cum tamen sint membra Reipubl. & alioqui communis æquitas servari non posset, tenentur indirectè, & quoad vim directivam, legibus communibus iis, quæ ad bonum commune spectant, & eorum statui non repugnant; quales, verbi gratia, sunt leges prohibentes, vel irritantes contractum (nisi hæ sint pœnales, tunc enim quia vim coactivam obtinent, eos non ligant,) ideoque peccant contra justitiam, & ad restitutionem tenentur, si frumenta, v. g. vel alia vendant, ultra pretium è Principe statutum. *Ita Molina. Suar. Sal. Tan. vid. Laym. loc. c.* quia Jus Naturæ exigit ut vendant pretio justo: tale autem censetur, quod decernitur lege.

DUBIUM II.

An Peregrini teneantur legibus sui domicili, dum ab eo absunt.

B

Sup-

Suppono I, Præceptum aliud esse locale, quod scilicet certo tantum loco, urbe v. g. vel Parochia obligat; aliud universale, seu juris communis, quod totam ferè Ecclesiam obligat.

Suppono II. Peregrinos propriè dici eos, qui aliquo veniunt animo non manendi, sed tantum subsistendi ad aliquot dies, vel summum per minorem anni partem, ut mercatores, viatores: non autem studiosi, neque ancillæ, quæ veniunt ad serviendum.

Respondeo. Non obligari, *ita Navar. Sanch. Less. l. 4. cap. 3. dub. 8.* Ratio, quia præcepta localia per se & directè respiciunt territorium, eique sunt affixa, atque adeo non obligant nisi existentes intra illud. Lex enim ita fertur; v. g. Festum illud tali loco celebretur: ideoque hic valet illud: *Si fueris Roma, &c.* Addit *Laym. c. II.* præceptum locale exspirare etiam intra proprium territorium in loco exempto, quod is æquiparetur loco sito extra territorium. *Ex quibus resolvuntur hos Casus.*

I. Si Episcopus sub pœna Excommunicationis vetet lusum aleæ, non obligantur Clerici ludentes in loco exempto à jurisdictione Episcopi. *Bon. p. 6. Lay. cap. II. n. 5.*

II. Si quis die jejunii, aut festo, sit in loco alio, non sui territorii, aut exempto, ubi tunc non est jejunium, aut festum, potest ibi comedere, exercere servilia, *Laym. l. c. cap. II. n. Bon.*

III. Id etiam habet locum in præceptis juris communis, si in loco isto sint usu abrogata, vel non recepta, vel habeatur privilegium. Quare potes

potes v.g. Mediolani primis quatuor diebus quadragesimæ vesci carnibus, cum id ibi liceat. Item in Belgio, sabbathis intra Natiuitatem & Purificationem, vesci carnibus: item in loco, ubi Tridentinum non est receptum, validè (etsi non licet) inire matrimonium clandestinum, *Suarez. Sanch. l. 1. cap. 12. Less. &c.*

IV. Potest quis discedens manè ex oppido, ubi non est ieiunium, vesci carnibus, etsi meridiè rediturus sit domum, ubi est ieiunium; nec tunc ubi domum venerit, tenebitur ad seruandum ieiunium ista die, cum illud iam violauerit, ideoque seruire non possit: tenebitur tamen domi ad abstinentiam à carnibus, cum illa adhuc possit ibi seruari, eò quòd sit diuidua. *vid. Sanch. l. c. Less. c. 12. d. 8.*

V. Si quis abiturus est loco, ubi est ieiunium, sciatque se certò peruenturum vesperi ad locum, ubi non sit ieiunium, tunc etsi non possit ibi vesci carnibus, unde abit; (cum ista abstinentia sit diuidua) potest tamen ibi mane ientare, & meridiè prandere, ut contra quosdam docet, *Less. & Sanch. supra.*

VI. Probabile etiam est, & in conscientia securum, quòd docet *Sanch. lib. 3. de matrim. d. 18. & 1. mor. cap. 12.* contra *Nav. Suar.* peregrinos, antequam excedunt proprio territorio, non teneri implere præcepta, quæ eos ibi deprehendunt; v.g. non teneri cum manè audire sacrum die festo, qui ante prandium venturus sit aliò, ubi non sit festum: quia si mansisset suo loco, ubi præceptum obligabat, poterat differre ad id tempus

pus: quando autem pervenit ad alium locum, desinit obligari. Nec obstat, quod prævidens impedimentum teneatur prævenire; quia id tunc tantum verum est, quando manente vi præcepti quis est impediendus: hic autem ab obligatione præcepti absolvitur. Contraria tamen sententia, tanquam magis pia, suaderi potest; nisi quid obstet. *Sanch.* 1. *mora. cap. 12. & l. 3. de mar. d. 18. n. 21.*

DUBIUM III.

An peregrini & vagi teneantur præceptis locorum, in quibus morantur?

Resp. Regulariter non tenentur præceptis specialibus illorum locorum. Ita *Laz. Sanch. Azor, König. Less. Regim. Fill. contra Navar. Suar. Sa. & c.* (& quoad vagos, etiam contra *Bon. & Sanch.*) Ratio est, quia non potest dari ulla ratio hujus obligationis, cum illi non sint subditi, vel locis, vel superioribus, quorum tales leges fuerunt, ideoque extra eorum jurisdictionem. Nec obstat 1. eos nullis partialium locorum statutis, sed solo jure communi teneri; quia id non est absurdum. Nec 2. quod vagi, ob delicta admessa, puniri possint: hoc enim consuetudo recepit, ne scelera maneant impunita.

Dixi 1. *regulariter*, quia tenentur quibusdam legibus, maxime quarum violatio cederet in damnum, & injuriam illius loci, in quo morantur, ut etiam iis, quæ sunt de contractibus celebrandis. *Vnde resolves hos Casus.*

I. Tales non tenentur audire Missam, & possunt

sunt opera servilia exercere die istic festo; non tenentur jejunare nec abstinere à carnibus, quando istic est jejunium, & domi suæ non est. Intellige utrumque, secluso scandalo, propter quod Episcopus loci punire posset. *Laym. l. c. t. 3. c. 12. num. 4.*

II. Peregrinis non licet frumenta evehere, vel vendere, supra pretium ibi statutum, noctu arma ferre, &c. si talia ibi prohibita sint. *Panorm. Reg. Sanch. n. 30.*

Dixi 2. *præceptis specialibus*: quia si domi tuæ consuetudine derogatum sit alicui præcepto juris communis, & aliò venias, ubi illud viget, eodem obligaberis. Ratio est, quia lex juris communis est universalis, & obligat omnes sine ordinae ad locum. *Laym. c. 12. n. 3. Unde resolvitur hic Casus.*

Belga aliquis veniens Coloniam, v. g. tenetur istic sabbathis inter Nativitatem Christi, & Purificationem, abstinere à carnibus; quia privilegium ejus comedendi tunc carnes, non est personale, sed locale: ideoque expirat extra locum. *Laym. l. c.*

DUBIUM IV.

An Peregrini teneantur præceptis juris communis, si non sint in usu in loco, ubi morantur?

Resp. Non teneri. Ratio est, quia tunc valet privilegium locale, quo frui possunt omnes, qui in loco morantur. *Ita San. I. mor. c. 12. Suar. Lay. &c. Unde resolvuntur sequentes Casus.*

B 3

I. Si

I. Si Germanus per Hispaniam transeat, potest sabbathis vesci intestinis animalium. Idem si per Belgium, aut Mediolanum iter habeat, potest inter Nativitatem Christi, & Purificationem, in Belgio sabbathis, Mediolani verò quatuor primis diebus Quadragesimæ carnis vesci. *San. Suar. Bonac. p. 6. n. 61.*

II. Si quis ex Diœcesi Catholica, v.g. Hildesio, ubi vetus Calendarium adhuc est in usu, veniat in aliam, ubi novum est receptum, v.g. Monasterium; potest, si ibi Quadragesima præterit, carnis vesci, ut docet *Sanch. l. c. Salas, n. 69, Bonac. n. 64. Less. l. 4. cap. 2. d. 8.* qui tamen contrariam sententiam suadet in praxi, licet hæc tuta sit, ut etiam docet *Laym.*

Addidi *ex Diœcesi Catholica*: quia si Catholicus veniat in terras hæreticorum, ubi alii Catholici non sunt, tenetur ibi servare novum Calendarium, ad vitandum scandalum, & contemptum Ecclesiæ Catholicæ. *vid. Lay. l. 1. t. 4. c. 11. n. 8.*

CAPUT III.

De modo, quo observanda sunt præcepta.

DUBIUM I.

An debeant impleri ex charitate?

Resp. Possunt impleri sine charitate, nisi hanc in substantia includunt; ut v.g. præceptum dilectionis DEI. Ratio, quia tantum præcipitur substantia actus inclusi in præcepto, v.g. ut honoretur parens, non autem finis, modus præcepti, ut